

שתי ידיעות על דוד בן-גוריון הופיעו, השבוע, בשני עמודים שונים של אותו עתון. למראית עין היו רחוקות זו מזו כרחוק מרחק ממערב.

האחת מסרה על מכתב, שכתב דוד בן-גוריון בשעתו לרב יהודה לייב מיימון המנוח. וזו לשונו: "הריני שולח לך בואת רשימת סמי-שינה, שאני משתמש בהם, ולדעתי יועילו גם לך (אין בהם כל זקק גופני)."

לומינאל, מדינאל, אדליג, פורודורמול, ורונאל, סומניוויאל, קונטינאל. למען השיגם בבית-המקוץ, יש לקבל פתקא מרופא. טוב להחליף ולקחת כל יום בשבוע מין אחר."

הידיעה השניה נגעה בדיונים על חילופי גברי מכריעים בצמרת המדינה וההסתדרות. היא גילתה ששלושה מנערי-החצר מתקוטטים ביניהם על כסא שר-החוק, שקיים מאבק נואש על משרת מנהל משרד-החוק, ש מבקשים לערוף את כל ראשי ההסתדרות, ועוד ועוד.

לכאורה אין קשר בין שתי הידיעות. אך למעשה הן קשורות בקשר הדוק ואמיץ. לשתייהן — ולמאה מאורעות אחרים שאירעו השבוע במדינת ישראל — יש מכה משותפת אחת, פשוט ומכריע: מצבו הגופני והנפשי של דוד בן-גוריון.

★ ★ ★

יפורים מוזרים מתהלכים ברגע זה בצמרת המדינה. גיבורם הוא ראש הממשלה הישני, המתקרב לגיל 76.

סיפור מס' 1: בסיורו ביריד-המזרח פנה בן-גוריון במפנית אל ראש עיריית תל-אביב, ואמר לו: "שמע, נמיר, לפני כמה זמן היתה חתונה בשדה-בוקר. האבא של הכלה לא בא. הוא גר בתל-אביב. תברר העניין, בבקשה." הנוכחים הנבוכים לא פצו מפה, לא שאלו אם בכלל ידועים לראש הממשלה שמו וכתובתו של האב, וגם לא מה זה עיסקו של ראש העיר.

סיפור מס' 2: פקיד בכיר בא אל ראש-הממשלה בעניין חשוב. בן-גוריון לא שעה לדבריו, אלא פנה אליו במישאלה משלו: "צריכים להקים איים מאלומיניום בים, מול חוף הארץ. זה דרוש לקליטת העולים. תברר מה אומר החוק הבינלאומי בעניין זה?" הפקיד הנדהם שתק. לא עלה על דעתו לשאול אם כל הצדדים האחרים של התוכנית הפנטסטית כבר סודרו, ולא נשאר אלא לטפל בצד החוקי הפורמלי.

קיימים סיפורים כאלה למכביר. כולם כאחד מוכיחים כי מצב-רוחו של ראש-הממשלה שוב אינו יציב ביותר.

יש ימים בהם הוא נוהג כמימים יממה, במרץ ובערנות של תקופת שיאו. בימים אחרים הוא שקוע כל כולו בהיות, חי לו בעולם של "תווין" וחלומות, שאינם קשורים במציאות כלשהי. ויש ימים בהם תמיהים גם נערי חצרו המקורבים ביותר אם אמנם הוא מסוגל עדיין לשאת באחריות לגורל המדינה. פרשת סובלן גילתה בפעם הראשונה לציבור הרחב את המצב האמיתי בכל חומרנו.

התנהגות זו. הזקן פטר אותו בתנועת-יד של ביטול: "תן להם לשחק...". זה לא קרה בברית-המועצות, בימי האחרונים של סטאלין. זה לא קרה בימים האחרונים של הרייך השלישי, כאשר הפירור, החולה במחלת-פארקינסון, ביקש, על סף הקבר, להרוס את שרידי ההגינות האנושית בקורפוס-הקצונה שלו. זה קרה בישראל, בקיץ 1962.

★ ★ ★

ל רקע זה יש להבין את ההתרוצצות הנוכחית על תפקידים וכסאות בצמרת מפא"י. הכל משתתפים בה, ויד הכל בכל. היות ולכולם ברור כי זו ההזדמנות האחרונה להת' בסס ולהתבצר עוד בימי שלטונו של הזקן.

בלשון אחרת קוראים לתופעה זו: פאניקה של סגירת-השער. מי הדליף את השמועה האחרונה על שידוד-המערכות בממשלה? האם הדליף אותה ראוכל ברקת? האם הדליף אותה מישהו הרוצה להזיק לברקת? או שמא הדליף אותה ברקת מתוך כוונה שיחשבו שהדליף אותה מישהו הרוצה להזיק לברקת?

זהו מוטו-ההדלפות, מישהו-החברה החדש ביותר בצמרת המדינה. מפקדי מישור-החצר מבקשים לתפוס עמדות כל עוד שולט הקיסר הזקן. מישרה אחת עומדת ריקה — זו של מפקד ההסתדרות. כלומר, יושב שם מישהו — אחד ששמו אהרון בקר — אבל זה לא חשוב. אין לו כוח. אפשר לזרוק אותו לכלבים, או ל-ממשלה, או לעזאזל.

למי למסור את המישרה? לגולדה, כמובן. היא כבר החזיקה בה פעם. בראש ההסתדרות דרוש גבר, והרי על גולדה אומרים ש"היא הגבר היחיד בממשלה. ובעיקר: אם ישלחו את גולדה, תתפנה מישרה טובה מאד — מישרת שר-החוק.

במדינת-ישראל, שר-החוק הוא בובה. אין הוא אלא מעין מוכר-מדיני לראש-הממשלה,

ד מ ד ו מ י

ה א ל

שבועיים אחרי המעשה שוב לא נותר ספק כי ראש-הממשלה איבד את השליטה על עצמו, וכי פעל בהתקפה של היסטריה אישית, שלא היתה לה שום סובה סבירה. איש הנוהג כפי שנהג דוד בן-גוריון בפרשה זו, בוודאי שאין דומר עליו שהוא אחראי לגמרי למעשיו.

החרדה שאחזה בציבור נוכח פרשה זו מוצדקת, על כן, גם מבחינה זו. בפעם הראשונה הבין גם האיש האחרון ברחוב כי בראש המדינה עומד אדם זקן, הנושא מזה שלושים שנים רצופות בעול של מתיחות מתמדת, שמצב-בריאותו הגופני נשמר בסוד כמוס, ושיציבותו הנפשית מוטלת בספק חמור.

"הזקן" חלל להיות כינוי של חיבה גרידא, הפך לציון של עובדה פשוטה.

★ ★ ★

כיבת הקרובה של ראש-הממשלה מכירה מצב זה היטב מזה ומך-מה. הכרה זו היא הגורמת לתופעות של התפוררות והתנהגות, שקשה לתארן. פרשן מפורסם מסביר את המצב כדלהלן:

"תאר לך איכר זקן ועשיר, השוכב על ערש דחי, ושהכל יודעים כי ימיו ספורים. כל בניו ובנותיו באו מארבע הרוחות ומתקבצים סביב מיטתו של העריץ הזקן, שהכרתו מתבהרת ומיטשטשת חליפתו. כל אחד פוחד להרגיז אותו, פן ימחוק אותו הזקן מן הצוחא עוד ברגע האחרון. כל אחד מתחנף, מתרפס, מחניף לזקן, נענה לכל קאפוריה שלו, ומנסה באותו זמן להכשיל את זולתו. כל אחד מן הבנים מוכן להלשין על כל האחרים, להשמיצם, לעורר נגדם את חמת הזקן. והכל מחכים לסוף. זה סיוט."

משהו בדומה לזה קורה, ברגע זה, בצמרת המדינה. על כל צעד ושעל אפשר להיתקל בתופעות של רקבות, בוגדנות הדדית ושפללות.

הסיפור המוזעזע ביותר, ואולי הטיפוסי ביותר, נוגע לאותו צעיר מנערי-החצר, שהחל עולה לגולדה, שחבריו ועמיתיו קמו עליו לחסלו. לא רק המעשה עצמו מבחיל, אלא גם שיטת-הביצוע, האופיינית לביצועיסטים. בביתו הפרטי של האיש הותקנו מכשירי האזנה, חבריו הקרובים ביותר נשלחו אליו כדי לדובבו, על-מנת שישמיעו דברי-ביקורת על מדיניות הזקן. לאחר מכן נקרא לביור. כשהכחיש את הכל, השמיעו בפני האיש הנדהם את שיחותיו המוקלטות.

בוה לא נסתים העניין. הגב הנרעש פנה ישר אל דוד בן-גוריון והתלונן בפניו על

המנהל בעצמו ולבדו את מדיניות-החוק (אם אפשר לקרוא לזה מדיניות-חוק). כך זה היום. אבל מחר, כאשר בן-גוריון לא יעמוד בראש הממשלה? אם יעמוד בראשה אדם שאין לו שום מושג בעניינים מדיניים, כמו לוי אשכול? כי אז שר-החוק יהיה פתאום איש חשוב.

אם כן, מי יהיה שר-החוק? שמעון פרס היה רוצה, אבל גולדה לא תונו לעולם ממקומה, אם קיימת סכנה שיריבה הצעיר והיהיר יבוא במקומה.

גם משה דיין רוצה. ולא רק מהיום: עוד לפני שהיה לרמטכ"ל, שם עיניו בתפקיד זה. לפני שנים רבות אף החל מופיע במסיבות פנימיות של סגל משרד-החוק, כאילו היה יורש-עצר מוסכם. אבל דיין אינו חזק די צורכו. פרס הצליח להרחיקו מבן-גוריון.

נישאר אבא אבן. מדוע אבא אבן? הוא יודע לדבר אנגלית אוכספורדית. הוא גם יודע לגאום — נאומים ארוכים, עם מאכסימום של מליצות יפות ומינימום של מחשבה.

בשיחותיו עם דוילאס סיפר סטאלין על שיטה מדינית עתיקה: "פעם, כשלא היו מלכים יכולים להגיע לכלל הסכם ביניהם על שלל מסויים, נותנים היו את השטחים השנויים-במחלוקת לשליט המקומי החלש ביותר שלהם, כדי שיוכלו לחטפם ממנו לאחר זמן, באיזה רגע של כושר."

אבא אבן הוא החלש ביותר. אפשר למסור לו את משרד-החוק, לזמן